

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

10. De genere, & qualitate ciborum quibus in ieiuniorum diebus vti licet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Caput X.

De genere, & qualitate ciborum, quibus in Ieiuniorum diebus uti licet.

Primo queritur, An solùm carnes Ecclesiastico præcepto in diebus ieiuniorum prohibeantur, An verò etiam lac, butyrum, caseus, & ova, ac cætera, quæ ex carnibus originem trahunt? *Respondeo*, ex communi omnium sententia in ieiunio Quadragesimæ carniùm, & ceterorum ex carne originem ducentium, vsum nobis interdicti. Nam *cap. Denique dist. 4.* Gregorius scribens Augustino Anglorum Episcopo sic ait: *Par autem est, ut nos, qui his diebus à carnibus animalium abstinemus, ab omnibus quoque, quæ sementinam trahunt originem carnis, ieiunemus, à lacte videlicet, caseo, & ovis.* Hæc ibi item, cum Quadragesimæ tempore Christiani in Armenia, sabbatis, & Dominicis diebus vescerentur ovis, & butyro; Sexta Synodus Constantinopolitana sub Imperatore Iustiniano celebrata in Trullo, lege sanxit in *Canone 56.* Ut si quis ova, caseum, aut butyrum comidisset, quæ sunt foetus, & fructus eorum, à quibus abstinemus in Quadragesima, Clericus deponeretur, & laicus à communione arceretur. In ceteris ieiuniorum diebus lege cautum est ne carnes edantur: sed nihil est expressum cõstitutum de ijs cibis, qui ducunt originem ex carne; quare in his, mos gentis, civitatis, vel populi servari debet. In quibusdam enim locis de more butyrum editur; in alijs, lac, & ova; in quibusdam tum ab his, tum à carnibus abstinetur. *S. Thomas secunda secunda, quæst. 147. ar. 8.* ad tertium cuius sententia est communi consensu recepta. *Palud. in 4. dist. 15. q. 4. ar. 4. R. char. 4. dist. 15. q. 3. q. 5. & 7.* Duran. in 4. dist. 15. q. 9. Angelus Ieiunium nu. 5. Sylvest. ead. verb. quæst. 5. Ergo iuxta communem sententiam in alijs ieiuniorum diebus, præterquam ieiunij quadragenarij, iure communi permittitur vsum ouorum, lactis, casei, nisi cõtrarium cõsuetudo gentis, vel populi servet. Male Abbas in Rubric. de obseruat. ieiunio, teste Covarruua lib. 4. variarum resolu. ca. 20. nu. 15. ad finem, hanc communem sententiam interpretatur, cum ait. In alijs ieiuniorum diebus posse nos uti his cibis, si id fuerit vsum receptum quasi tunc etiam hi cibi iure veterentur.

Secundò queritur, An eo ipso quod Canone aut lege interdicitur alicui esus carniùm, intelligatur esse prohibitus esus lactis, ouorum, butyri, & ceterorum, quæ à carne originem trahunt? *Quidam* aiunt esse prohibitum. Sic Covar. lib. 4. varia. resolu. cap. 20. num. 15. & alij: quod probant ex *cap. Denique dist. 4.* & *cap. presbyter dist. 82.* ubi ex hoc, quod prohibetur vsum carniùm, colligitur prohiberi vsum ouorum, lactis, & aliorum huiusmodi. Alij contra negant, è quibus est Paludanus in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 4. concl. 2. inde comprobantes; Primum, quòd feria sexta, & Sabbato per annum interdictus est vsum carniùm, non tamen ouorum, & lactis. Deinde in peruigilijs Apostolorum, & Quatuor ieiuniorum Temporibus prohibitus est esus carniùm, non tamen aliorum ciborum: & vsum, & more multis in locis ac prouincijs ova, butyrum, & alia similia comeduntur.

Accedit, quod poenæ legibus irrogatè restringi debent. Adde his, quod si, quod maius est, lex prohibet, non continuo sequitur, ut veteretiam quod minus est, nisi id expresserit, ut expressum est in *c. Denique dist. 4.* & *c. Presbyter, dist. 82.* Fortassis, quidam iniquunt, hæc duæ sententiæ non ineptè conciliari queunt: Et prima locum habet, ut quando esus carniùm est lege aut Canone interdictus, sit quoque prohibitus esus ouorum, & similiùm: nisi vsum & more, esus ouorum, & aliorum huiusmodi permittatur, ut permittitur in feria sexta & sabbato, & in peruigilijs Apostolorum. Quando verò esus carniùm solùm consuetudine prohibetur, non eo ipso prohibitus est esus ouorum, & similiùm: nam consuetudo vnum veteret, aliud non itè. Mihi tamen simpliciter, & absolute probabilior videtur opinio secunda, quippe quæ firmitioribus est argumentis, & rationibus suffulta. Si queras, An cui in die ieiunij interdictum est esus ouorum, interdictum intelligatur vsum carniùm. *Respondeo* intelligi. *Sylu. ieiunium q. 10. nu. 27. vnde is, qui votum fecit de ovis non edendis in sexta feria, votum fecisse videtur de abstinendo à carnibus, & proinde licitè nequit carnes edere, cum incidit Dominicus Natalis in sextam feriam, in qua alijs licitum est carnes comedere iuxta id, quod habetur in *cap. vlt. de obseru. ieiun.* Hoc autem locum habet in hunc modum, quando is qui vouit, in animo habebat, se priuare esu carniùm in sexta feria, aut id deliberasset, si in mentem occurrisset. Secus vere est si solum voluit abstinere se non à carnibus, sed tantum ab ovibus: votum enim nõ extenditur vltra vouentis propositum. Quid iudicandum de eo, qui nihil cogitauit, cum vouit, aut non meminit, quid cogitauerit? *Respondeo*, tuto posse nos benigne votum interpretari, & ei dicere, non esse obligatù voto de non edendis carnibus, sed solùm de abstinendo ab ovibus: nam si tale quid memoriam occurrisset, sic solum vouisset. *Sylu. loco citato.* Queris itidem quid dicendum, cum Titius vouit se certo die ieiunium seruaturum, aut cum ieiunio iussu sacerdotis iniuncto vacare debet, aut ieiunia Romani Pontificis tubilem concedentis auctoritate indicta, obseruanda curat, an continere se debeat non solum à carnibus, sed etiam ab ovibus, lacte, & cæteris, quæ carniùm sunt veluti foetus, & fructus? An potius satis sit, si ab esu carniùm abstinere? *Respondeo*, huiusmodi ieiunia seruari debere eorum ritu, & more, quo iuxta populi, civitatis, vel gentis consuetudinem seruantur Ieiunia cætera Ecclesiastica, quæ in Quatuor Temporibus anni, & in peruigilijs Sanctorum dierum festorum coli, & celebrari solent: probabiliter enim creditur, ea sic iniungi, & imperari iudici, aut voueri & promitti, ut sunt in more posita. Paludanus loco citato ait: Cum imperatum est ieiunium simpliciter, præceptum implet ac seruat, si quis solum à carnibus abstinere.*

Tertiò queritur: An cui est priuilegium concessum siue data facultas consulto medico, ut in die ieiunij carniibus vescatur, eo ipso sit in totum ieiunij lege siue præcepto solutus? Duæ sunt opinioniones, vna eorum qui affirmant; Gabrielis in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 3. dicit. 1. f. De secundo quo frangitur ieiunium, Palacij 4. dist. 15. dist. 8. concl. 6. Medix in

sua Instruct. Confessio. lib. 1. cap. 14. §. 10. Caietani 2. 2. q. 147. art. 7. in responsione ad ultimum dubium, & art. 8. Cordubensis in Sum. casuum q. 142. Et aliorum quorundam iuniorum, eo præcipue intentum argumento, quod subtractio carniū, ad naturam, & rationem ieiunij Ecclesiastici pertinere videatur: ergo si quis carnis vtiatur, ieiunium non seruare. Altera est sententia eorum qui negant, scilicet Medinæ Tract. de Ieiunio q. 5. dub. 1. ad finē, Nauarr. in Manuali c. 21. num. 22. Quorum ratio hæc est: Si cui is cui cõceditur facultas edendi caseum, lac, butyrum, & cetera, quæ cum carne cognitionem habent, lege ieiunij non soluitur; sic etiam si cui cõceditur libera potestas comedendi carnes, adhuc præcepto, siue lege ieiunij tenetur. Quod si quis ab illis, quo pacto is ieiunium seruare possit, ac debeat? Respondent, eum oportere semel tantum carnis vesci; quod si secundo eas edat, soluet ieiunij legem. Quare concludunt, etiam quando cumque sit potestas alicui comedendi carnes extra morbi necessitate urgentem, ob incommodam, & imbecillam valetudinem, vt fieri solet Medici consilio, illa dari videtur, vt semel tantum eas edat. Si roges deinde, quidnam ad naturam & rationem ieiunij Ecclesiastici pertineat? Respondet Caietan. 2. 2. q. 147. artic. 7. vers. In eodem articulo, in responsione ad ultimum, Quatuor ad ieiunium Ecclesiasticum præsertim Quadragenarium attinere; vnicam cibi sumptionem, id est, vt semel tantum edamus; & quod attinet ad certam ciborum qualitatem, vt à carnis scilicet, & ijs quæ originem trahunt à carnis, ouis, lacte, caseo, abstineamus: & quod pertinet ad certam horam edendi, vt ad meridiem, vel sub meridiem, aut post meridiem comedamus. Ex his quatuor, inquit ille, duo prima, nempe vnicam tantum epulatio, & subtractio carniū ad naturam, & rationem ieiunij spectat, & proinde secunda cibi sumptio, aut carniū vsus prolixus ieiunium tollit. Duo verò postrema, reiectio eorum, quæ veniunt ex carnis, & meridiana, aut postmeridiana corporis reiectio; in præcepto quidem ieiunij continentur, sed ad illius naturam, & rationem non pertinent. Et ideo si cui Romanus Pont. potestatem faciat longe ante meridiem edendi, vel ouis, lacte, caseo, & butyro vtendi, ieiunij legem seruare debet: vult dicere, nõ ei liberum est plus quam semel comedere; secus ieiunium violat. Idque Caieta. demonstrat ex eo, quod ieiunij natura, & ratio in aliquo, aut pluribus consistit: alioqui nihil certi statuitur, quod ieiunij natura & rationem constituat, & erit ieiunium res quædam natura & ratione carens, quod dici non potest, & cum hoc vnum, ex quo ieiunij natura consistat, non sit subtractio eorū quæ ex carne gignuntur, aut fiunt, nec sit meridiana, aut postmeridiana reiectio corporis: consequitur vt sit vnitæ epulatio, & subtractio carniū. Ceteri tamen auctores, quos nominavi, hæc Caietani sententiam improbant, dicentes id, quod præcepto Ecclesiæ in ieiunio seruari debet, ad naturam quoque & rationem ieiunij pertinere: & ieiunij Ecclesiastici rationem in ijs omnibus consistere, quæ Lex Ecclesiastica præscribit, & seruare iubet. Quæ cum plura sint, conficitur inde, vt si priuilegium concedatur alicui, vt vnum ex illis non seruet,

reliqua seruare debeat. Neque enim qui ab vna lege priuilegio Principis soluitur, ab alijs continuo legibus eximitur: quod si lex plura præscribat, & imperet, non qui liberatur ab vno eorum aliquo, confestim ab alijs excipitur. Postremo, cur magis vnicam tantum cibi sumptio, & reiectio carniū, ieiunij naturam & rationem constituunt, quam subtractio, & depulsio eorum quæ generantur & fiunt ex carnis, & meridiana aut postmeridiana corporis reiectio? siquidem omnia hæc, lex Ecclesiastica præcipit: præsertim cum sit etiam probabilis multorum opinio, vt superius dictum est, si cui libera fiat potestas edendi amplius, quam semel, aut vescendi carnis, non eo ipso datam esse facultatem comedendi quoties vult, nimirum tertio, quarto, ac sæpius.

Arbitror igitur in hac re dicendum, eum, cui auctoritate priuilegij liberum est carnes edere, solum esse lege ieiunij: tum quia tametsi in ieiunio Quadragenario præcipitur, vt abstineamus ab ouis, & alijs quæ originem trahunt à carnis, & ne edendo certam horam anteuertamus, ac ieiunij substantia, & natura in duobus tantum meo iudicio consistit, videlicet, vt abstineamus à carnis, & vt semel tantum edamus: tum etiam quia vsus & consuetudo communis id habere videatur: is enim, cui tale priuilegium hoc est, vsus carniū conceditur, non solum prandere, sed etiam cenare solet: nec cum sua peccata Sacerdoti confitetur, hoc confiteri conueit, quod sæpius quam semel in die ieiunij comederit. Nec tamen idem iuris est in eo, cui libera facultas conceditur edendi ea, quæ ex carne procreantur, aut comedendi ante consuetam horam: nam vsu & consuetudine etiam receptum est, vt is non in totum sit lege ieiunij solutus. Nec enim licet ei carnis vti, siue vesci, nec amplius, quam semel se cibo reficere, nec meridianam horam longius præuenire.

Quarto quaeritur, An cui sit potestas, vt in diebus Quadragenarij oua comedat, turd possit vti caseo, lacte, butyro? Negant quidam eum posse ob eam rationem, quod Principis priuilegium, quando iuri communi derogat, strictius, ac prescius interpretari debemus: ergo cui vnum conceditur, non statim conceditur alterum, quamuis minus sit. quare sit, vt cui liberum est beneficio Principis oua comedere, nec possit caseum, lac, vel butyrum edere, nec ijs vti in apparandis, & comedendis ouis. Et è contrario si cui priuilegium datur, vt caseum, aut butyrum edat, is non potest tuta conscientia oua comedere. Contra alij affirmant: cui data est facultas oua comedendi, posse iure vti caseo, lacte, & butyro, quoniam ex his solent oua apparari. Deinde quia hæc omnia eiusdem penitus videtur esse rationis, cum ea ex carne ducantur originem: ergo cui vnum conceditur, videtur esse alterum quoque concessum. Ita quidam iuniores non inepte ratiocinantur: & propterea illorum opinioni libentius subscribo. Sic Medina in sua Instructio. Confessor. libro primo, capit. 14. §. decimo.

Quinto quaeritur, An cui ex priuilegio licet oua comedere, & alia, quæ carni affinia sunt, iure etiã vnã cum ouis, vti piscibus possit? De hac quaeritur

stione

stione Nauarrus *in primo Consiliorum, de Observat. ieiunij consil. 5. Medina in Instrucl. Confes. libr. 1. capit. 14. §. 10.* Quidam abnuunt, in de potissimum, quod si pisces edit ille, ergo piscium ei usus non officit: quod si non officit, eis vti solum debet, ac proinde nequit, vti facultate, oua, caseum, lac, & butyrum comedendum: eo quod non iusta ex causa sit illi ciborum, qui prohibentur, concessus usus. Nauarr. *de observat. ieiunior. Consil. 5.* fatetur ei fas esse in vno die vesci ouis tantum, & alio die piscibus solis: vel eodem die in prandio vti ouis solum, & ad cenam piscibus, si ei licet sapius in die comedere, sed non simul in eodem prandio, vel cena ei licere oua simul, & pisces edere. Alijs verò visum est, ei licere piscibus, & ouis vesci, quia contingit interdum, vt si quis solum pisces edat, ita vt tota corporis refectio ex solis piscibus constet, sibi noceat: quare per priuilegium pontificium fit ei potestas oua, vel butyrum edendi. *Obijcies, si oua comedit, cur vnà cum eis pisces edit? Respondeo, quia potest accidere, vt oua vni integro prandio, vel cenæ non sufficiant, aut quod ea, cum plura comeduntur, fastidit, & respuit stomachus, aut quia modico paucorum pisciculorū esu comedendi appetitus excitatur: ac proinde ad comedendum totum, quod ad vnum prandium, vel cenam requiritur, vna cum ouis nonnulli pisces eduntur. Non videtur equidem, cur hæc posterior opinio non sit tanquam probabilior præferenda priori, nec eam Nauarrus firmo argumento confutat, cum ita concludit: Aut pisces ei nocent, aut secus: si primum, ergo comedendo peccat: Si secundum, ergo sine iusta causa ei usus ciborum prohibitorum conceditur: Respondeo enim, si pisces nocent, peccat comedendo, non quia legem ieiunij perfringat, sed quia vtatur ei cibo sibi incommodo ac minime salubri: quod si ei non officiunt pisces, non peccat, nec vllam legem violat, cum priuilegio suo vtatur, & priuilegium Principis valeat, quando solum suæ legi, non iuri diuino, aut naturali, aut alterius superioris Constitutioni derogat.*

Secundò queritur, An carniū usus fuerit semper à ieiunio Ecclesiastico exclusus? Respondeo ex sanctis Patribus, Concilijs, & frequēti Ecclesiæ vsu perspicuè colligere, eos, qui ieiunium Ecclesiasticum seruauerunt, à carnis abstinuisse. Clemens libr. 5. Apostolicarum Constitum. capit. 17. sic ait: A carnis abstinere vos his diebus: Sunt enim dies ieiunij, & non festi: Telephorus Pontifex, vt habemus in ca. Statuimus distinctio. 4. Statuimus, inquit, vt septem hebdomadas plenas ante Sabbatum Pasche à carne Clerici omnes abstineant. Theodoretus in Epitome Diuin. Decret. ita scribit: Ab esu carniū, & ab alijs eiusmodi abstinentiam non simuliter vt Hæretici amplectitur Ecclesia: illi enim ab his tanquam ab immundis abstinendum esse censent, Ecclesia autem nihil horum discreuit. Cyrillus Carthef. 3. Ieiunamus à carnis abstinentes, non quod has odio habeamus, sed quod mercedem expectamus. Augustinus libr. 3. contra Faustian. capit. 5. & serm. 64. de Tempo. Non solum à carnis Christiani, verum etiam à quibusdam terræ fructibus abstinent. Et alibi: Quare enim abstinemus nos à carnis, quibus alijs diebus vti solemus? & reliqua. Basilus Homilia prima de ieiunio. Carnes non edis, sed comedis fratrem tuum. Origenes libro tertio, in Iob. Quando ieiunamus à vino abstinemus nos, vt non gustemus

carne. Theophylactus sermone quinto de Pascha. Nequaquam diebus Quadragesimæ, sicut luxuriosi dicunt solent, carniū edulio delectemur: qui legum præcepta custodiunt, carniū esum repudiā: non decet ieiunantium tempore agnos vesci carnis. Daniel, & tres illi pueri decem ieiuniorum tempore à carnis abstinendam. Chrysostomus homilia secunda in Genesim. Nusquam hodie tam multus, vel clamor, vel carniū concisiones, vel cogitationum discursus. Ambrosius, vel quisquis auctor est eorum Commentariorum, in capit. decimo, Epistola ad Romanos: Sunt quidam, qui quarta feria carniem non edendam statuerunt: Sunt, qui Sabbatis, sunt item, qui à Pascha vsque ad Pentecostem edant, est qui nunquam edat. Eadem hæc disparitas etiam nunc in Ecclesia Dei obtinet: siquidem, quibusdam in locis non modo Sabbato, & Profabbato abstinetur à carnis, verum etiam feria quarta: alibi quod pisces desint, etiam Sabbato aliquis carniū usus conceditur. Nonnulli tota vita non solum à carnis, verum etiam ab ouis se continent. Gregorius Magnus scribens Augustino Anglorum Episcopo, habetur in cap. denique, Distinctione quarta. Par est, vt, qui his diebus à carnis abstinemus, ab omnibus quoque, quæ femini, nam trahunt originem carnis, ieiunemus, à lacte, videlicet, & caseo. Hieronymus libro de officijs priuilegijs, capite quadragesimo quarto. Postquam Christus, qui est principium, & finis apparuit, hoc quod in principio suspenderat, etiam in temporum fine retraxit, loquens per apostolum suum: Bonum est non manducare carniem. Et iterum: Non quia carnes male sunt, ideo prohibentur, sed quia illarum epulæ luxuriam carnis gignunt: Sunt enim fauces, & nutrimentum omnium vitiorum. Ex sexta Synodo, Canon. Trullanus 76. Accepimus, inquit, in Armenorum regione, & in alijs locis in Sabbatis, & Dominicis Quadragesimæ oua, & caseum comedere. Vltimum est ergo, vt omnis Dei Ecclesia, quæ est in vniuerso terrarum orbe, hunc ordinem sequens ieiunium persiciat, & abstinat ab ouis, & caseo, quæ quidem sunt fractus, & sunt cornu à quibus abstinemus. Si autem non seruauerint Clerici dependantur, Laici segregentur. Octaua Synodus Toletana sic decernit. Canon. 9. Quisquis sine euitabili necessitate, ac fragilitate, & evidenti languore, seu etiam impossibilitate ætatis, Quadragesimæ diebus esum carniū presumpserit attenuare, non solum rem erit rearsedimus Dominicæ, verum etiam alienus ab eiusdem diei sanctæ communionē. Ex his constat, carniū esum in diebus ieiuniorum fuisse omnino prohibitum. Si queratur quid nomine carniū intelligatur. Mei quart. distinctio. decimaquinta, questione tercia, ait nomine carniū intelligi eas, quæ sunt animalium, quæ extra aquam diu naturaliter viuere queunt: pisces dicuntur, qui extra aquam diu naturaliter viuere non possunt, aut carnes intelliguntur, quæ communiter apud Christianos pro carnis habentur. Hinc patet quid iudicandum sit de limace, & cothlea, rana, locusta, testudine.

Septimò queritur, An vini usus sit in diebus ieiuniorum lege interdicitus? Consentiens est Theologor. & Canonici iuris interpretum opinio, potionem vini, siue mane ante prandium, siue post prandium vespere ieiunium non solvere, si in modum potus ad extinguendam, siue minuendam sitim sumatur, quamvis etiam plura quæ par sit, & necessitas postulet, vinum bibatur: quoniam contra temperantiam quidem peccati erit

An. 11.
Causa.

contra

contra ieiunium non item, Ceterum ex Sanctis Patribus quis forsitan obijciat, frequenter asserentibus, in diebus ieiuniorum esse abstinentium a vino, & carnibus. Nam Clemens Romanus libro quinto Constitutionum Apostolicarum, capite decimo septimo, *A vino, inquit, & carnibus abstinete vos his diebus.* Loquitur autem de diebus Quinquagesimae ieiunij. Et Cyrillus Hierosolymitanus. Catech. 4. *Ieiunamus a vino, & carnibus abstinentes.* Theod. in epistol. diuin. Decret. *abstinemus a vino, & a carnibus, & ab alijs huiusmodi abstinentiam amplectuntur Ecclesia,* Theophilus Alexandrinus sermone quinto de Paschate, *Nequaquam diebus quinquagesimae vini potulum sustinemus.* Daniel, & tres illi pueri docent, ieiuniorum tempore a vino, & carnibus abstinentium, sumere de terra semina, & potandum aquam, quibus comitibus nititur pudicitia. Origenes libro tertio in Iob. *Quando ieiunamus, nec gustamus carnem, nec vinum.* Basilus homilia prima de ieiunio tractans: *Carnes, inquit, non edis, a vino abstinentes, sed ab iniurijs tibi non temperas.* Augustinus serm. 64. de tempor. *Qui abstinent a carnibus, quibus alijs diebus vii licet, & qui abstinent a vino, quo moderatè vi licet. Quis ergo ista vitamus, que aliquando licent? Tu prima peccata fugiamus que omnino nunquam licent, Athanasius quoque in vita sancti Antonij, hæc de illo refert: *Sanctus panem, & sal, potumque aquam: de carnibus vero a vino melius tacere puto, quam quicquam loqui: quoniam nec apud plurimos quidem Monachos istiusmodi esse in vniuersis habentur.* Immo Philo Iudæus lib. de vita cõtemplatua, vt refert Euseb. lib. 2. *Eccles. hist. cap. 36.* describens Afeticorum Alexandrinorum vitam, qui Marti Euangelistæ ætate in vrbe Alexandria vivebant, non solum a carne, & ceteris que a carne originem trahunt, sese illos continuisse testatur, sed etiam a vino: *Potum, inquit, erat illis sola aqua, abstinent autem panis cum sale, & hyssopo.* Iosephus autem lib. 2. de bello Iudæo, cap. 7. tria describit dogmata Iudæorum, quorum alij Pharisei, alij Sadducæi, alij Essæi, siue Esseni dicebantur, & hos postremos (similiter vt Philo ille) mirificè cõmendat, quod & vxoribus, & vino, & carnibus semper abstinerent, & quotidianum ieiunium in naturam conuerterent. Hieronymus lib. 2. contra Iovinian. antiquorum Aegypti Sacerdotum scribit fuisse ieiunia, in quibus a carnibus, & vino sese continebant. Clem. Rom. lib. 5. *Constit. Apostolic. c. 19.* diebus ieiuniorum solum panem, sale, & oleibus vii concedit, & cap. 21. scripturæ testimonij probat abstinentiam esse a carnibus, & vino.*

Certe negari non potest consueta veterum Christianorum ieiunia carniū vlu, & vini potu caruisse: & hoc est quod Patrē, quæ attulimus testimonia docent. Quare non miror, quod Alexander docuerit p. 4. m. 8. art. 1. §. 3. vini potionem præsertim ante prandium, ieiunium soluere. Et Richard. in 4. dist. 15. a. 3. q. 7. Antonin. 2. part. in 6. c. 2. §. 9. & Roell. ieiunium nu. 5. dixerint, vinum, si ad nutriendum, & præsertim mane ad famem extinguendam sumatur, in fraudem ieiunij esse. At vero in more positum est, vt in diebus ieiuniorum, piscibus, herbis, leguminibus, & fructibus & vino similiter vitantur: & omnes communi consensu testantur, id quod solum in potum, non in cibum sumitur, cuiusmodi vinum etiam est, ieiunium minime relaxare. Quæres, an sine peccato inter-

ditu ante potum, qui necessitate ad extinguendam, sed andamnè scim adhibeatur, parum cibi sumatur, ne stomacho solus potus noceat? Syluester id concedit, dummodo tamen cibus non sit panis, herba, arboris fructus, sed exigua medicamenti portio, siue fructum.

Sciendum quoque est, potum, qui in cibum pariter sumitur, esse in die ieiunij prohibitum, qualia sunt quædam pocula, quibus est cibus admixtus, & quæ potissimum nutriunt. Palud. in 4. distinction. 15. question. 4. artic. 4. conclus. 3. *Rosel. in verb. ieiunium. nu. 3.* & Tabiena, eodem verbo, numero vigesimo quarto. At vinum, inquit, etiam ipsum nutrit. Verum est, nutrire quidem aliquantulum: sed non sumitur præcipuè ad nutriendum, sed ad sitim leuandam, & ideo non in cibum, sed in potum adhibetur.

Octauò quæritur, An illis diebus, quibus licet comedere oua, & caseum, liceat etiam vesci sagimine siue lardo vt vocant. *Glof. in ca. Presbyter, dist. 82. in verbo, sagimine,* affirmat, immò addit etiam Hostiens. in sum. de obseru. ieiuniorum. Cui conceditur vsus ouorum, & casei, intelligitur cõcessum vt possit vti sagimine, & sic, inquit, vtuntur Cluniacenses Monachi, sed Cistercienses, & quidam alij religiosi contrarium seruant. Sic ille, ita etiam Abbas in ca. *confut. de ind. & Syluest. ieiunium. quest. 5. num. 6.*

Caput XI.

Quot a diei hora in ieiuniorum temporibus edendum sit.

PRIMO quæritur, An ieiunium Ecclesiasticum, ac prænitam horâ deponat, in qua iure ipso comedere possimus? *Respondet, deponere, & a certa huiusmodi hora ieiunium appellatiuem habere.* Nam dicimur vsq; ad sextâ, vel nonam horam, vel vesperam, vel vsq; ad nocte ieiunium seruare, quasi tota, vel præcipuè ieiunij vis in prorogatione inedia vsque ad tardiorem horam sit posita: & cõmuni priorum hominum sententia eò rectius, ac religiosius, si cetera sint paria, quis ieiunus est, quò tardius prandet: contra, eò minus rectè, minusque religiosè, quo citius ieiunium laxat, ac soluit. Hebræi ad initium noctis, siue post solis recessum & obitum, plerumque ieiunia producebant. Vnde Iudic. 20. dicitur: *Omnes filij Israel venerunt in domum Dei, & sedentes fiebant coram Domino, ieiunauerunt que die illo vsque ad vesperam, & obtulerunt holocausta, & pacificas victimas.* Et 2. Reg. 1. *Apprehendens autem Dauid vestimenta suas scidit, omnesque viri qui erant cum eo, & planxerunt, & ieiunauerunt vsque ad vesperam.* Et capit. 3. eiusdem libri: *Cum venisset, inquit, vniuersa multitudo cibum capere cum Dauid, claro adhuc die iurauit Dauid dicens: Hæc facias mihi Dominus, & hæc addat, si ante solis occasum gustauero panem, vel aliud quippiam.* Vnde præci illi Christiani eundem etiam morem seruare consueverunt. Athanasius enim in vita Sancti Antonij: *Pernoctabis, inquit, in oratione iapsissime: edebat semel in die post solis occasum.* Hieronymus in vita Hilarionis: *Inter mare & paludem, vastâ solitudine fruebatur, quindecim tantum caricas, post solis occasum comedens.* Sic ille. Deinde tepescente sensim vetere illo seruire,